

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשע"ח, 2018
מספר השאלון: 011281
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה, הבעה ולשון

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
חלק ראשון — הבנה והבעה — 50 נקודות
חלק שני — לשון — 50 נקודות
פרק א: שם המספר, אותיות השימוש ומילות היחס
פרק ב: תחביר / פרק ג: מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים
סה"כ — 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: 1. יש לקרוא את הטקסטים שבנספח ולענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות.
2. לכתוב תיזת טיטה אפשר להשתמש בעמודים האחרונים (20–21) של השאלון.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
נספח: טקסטים.

בהצלחה!

תשובות סופיות

חלק ראשון – הבנה והבעה

שאלה 1

א. הטענה הרווחת היא ש"העולם שייך לצעירים": שוק העבודה מעדיף עובדים צעירים, משום שעובדים מבוגרים (בני חמישים ומעלה) נתפסים כמושנים, כאיטיים וכפחות מועילים למעסיק – ולכן עדיף לא להעסיק אותם.

ב. הטענה המרכזית היא שלעובדים מבוגרים יש יתרונות רבים וערך רב בעבור המעסיק – ידע וניסיון, יציבות ונאמנות למקום העבודה, מתינות, צניעות ונכונות להקשיב, חוכמת חיים ויכולת להתמודד עם לחץ – ולכן כדאי להעסיק אותם (ואכן מעסיקים מתחילים להכיר ביתרונות אלה).

שאלה 2 – סקירה לדוגמה

שילוב עובדים מבוגרים בחברה – עמדות שונות

מנהלי החברה מתלבטים אם לשלב בה עובדים מבוגרים ובעלי ניסיון. בסקירה זו יוצגו עמדות שונות בשאלה זו, על פי ארבעה מקורות.

רוב המקורות מדגישים את יתרונותיהם של העובדים המבוגרים. לפי רוטנשטרייך רובין (2017), לעובדים מבוגרים יש ערך רב בעבור המעסיק: הם בעלי ידע וניסיון רב, היציבות חשובה להם ולכן הם נאמנים למקום העבודה ונשארים בו זמן רב, והם מאופיינים במתינות, בצניעות, בפתירות ובנכונות להקשיב. מעסיקים המעסיקים עובדים כאלה מעידים כי הם מתמודדים היטב עם מצבי לחץ, יוצרים אווירה טובה ומשמשים דוגמה לצעירים. גם שני (2010) מדווח על מחקרים שמצאו כי עם הגיל מתעצמות האינטליגנצייה הרגשית והאינטליגנצייה החברתית: בני השישים ומעלה הבינו קונפליקט טוב יותר מצעירים וחזו טוב יותר את תוצאותיו, ולכן החוקרים ממליצים להקצות למבוגרים תפקידי מפתח, כגון ניהול משא ומתן וייעוץ. פילמר (2017) מוסיף כי אנשים מבוגרים יכולים לשמש "מייבינים", כלומר יועצים המכוונים את הצעירים על פי ניסיונם ומלמדים אותם לחשוב על הטווח הארוך, דבר שאי אפשר ללמוד באוניברסיטה.

מנגד, שורק (2017) טוען כי בימינו ערכו של הניסיון אבד: מה שהמבוגרים יכולים ללמד כבר אגור במכונות החכמות, הוותק מביא עמו ספקנות, שחיקה ועייפות, ובתחומים המשתנים במהירות, כמו הכלכלה, מומחה צעיר יועיל יותר מבנקאי ותיק. לדבריו, גם בתחום החברתי ההורים מתקשים ללמד את ילדיהם כיצד להתנהג, משום שהנורמות השתנו. נוסף על כך, לדברי רוטנשטרייך רובין (2017), בשוק העבודה רווחת התפיסה שמועמדים מבוגרים מיושנים ואיטיים, ושני (2010) מציין כי עם הגיל נחלשות כמה יכולות קוגניטיביות, למשל פתרון משוואות מתמטיות.

לסיכום, רוב המקורות מציגים את העובדים המבוגרים כנכס בזכות ניסיונם, יציבותם וחוכמתם הרגשית והחברתית, ואילו מקור אחד מטיל ספק בערכו של הניסיון בעולם המשתנה במהירות. מנהלי החברה יוכלו לשקול את הטיעונים לכאן ולכאן ולהחליט אם לשלב בה עובדים מבוגרים, ובאילו תפקידים.

ביבליוגרפיה

פילמר, ק' (9/2/2017). חכמי החיים. אלכסון. אוחר מ-<http://alaxon.co.il>
רוטנשטרייך רובין, ד' (5/11/2017). למה מעסיקים בישראל לא רוצים להעסיק עובדים מבוגרים? מאקו. אוחר מ-www.mako.co.il
שורק, י' (2017). ניסיון החיים והמוות. הד החינוך, מאי 2017, עמ' 56–60.
שני, ר' (31/8/2010). מחקרים מוכיחים: החוכמה עולה עם הגיל. ynet, ידיעות אחרונות. אוחר מ-www.ynet.co.il

שאלה 3 – סקירה לדוגמה

(תשובה לדוגמה – כל התלבטות מן הרשימה וכל יועץ מתאים מתקבלים, בתנאי שארבעת הרכיבים מופיעים) ההתלבטות שלי היא באיזה מקצוע לבחור בעתיד. אני אוהב מדעים ומתעניין גם בהוראה, ואני מתלבט אם ללמוד הנדסה, שבה השכר גבוה, או לימודי חינוך, שבהם אוכל לעבוד עם אנשים. כדי להחליט אתייעץ עם סבי, שעבד כמהנדס במשך שלושים שנה ובשנותיו האחרונות בעבודה הדריך מהנדסים צעירים. בחרתי בו משום שהוא מכיר את שני העולמות מניסיונו, הוא מכיר אותי היטב, והוא יכול לספר לי מה היה משמח אותו בעבודה ומה התסכל אותו לאורך השנים. בחירה זו נתמכת בטקסט 3: פילמר ממליץ למצוא "מייבין", אדם מבוגר המגלם את "העצמי העתידי" שלנו, משום שאנשים שחיו חיים ארוכים יכולים להעריך טוב יותר מה "יעבוד" ומה "לא יעבוד" ומסייעים לחשוב על הטווח הארוך. גם טקסט 4 מחזק את בחירתי: לפי המחקרים, מבוגרים בעלי אינטליגנצייה רגשית וחברתית גבוהה ומחליטים החלטות שקולות, ולכן החוקרים ממליצים להקצות להם תפקידי ייעוץ.

חלק שני – לשון

שאלה 4

- ב-13 בנובמבר – בְּשִׁלּוֹשָׁה עָשָׂר (בנובמבר)
- באולם 11 – (באולם) אַחַת עָשָׂר
- כ-4,000 מבקרים – כְּאַרְבַּעַת אֲלָפִים (מבקרים)
- ו-45 מעסיקים – וְאַרְבָּעִים וְחֲמִשָּׁה (מעסיקים)
- כ-800 משרות – כְּשִׁמוֹנָה מֵאוֹת (משרות)
- פי 2 – פִּי שְ�נַיִם
- בשנת 2018 – (בשנת) אֲלָפִים וְשִׁמוֹנָה עָשָׂר
- *3196 – כּוֹכְבִית, שְׁלוֹשׁ, אַחַת, תּשׁע, שש

שאלה 5

- א. וְלִפְנֵיהֶם (האפשרות הראשונה)
- ב. עֲלֶיךָ (האפשרות השנייה)

שאלה 6

א. (1) משפט מורכב.

המבוגרים הולכים ומאבדים את חשיבותם, [מפני ש]מה שהם יכולים ללמד את הצעירים]פסוקית נושא כבר אגור ומתועד במכונות החכמות.[פסוקית תיאור סיבה

(הפסוקית "מה שהם יכולים ללמד את הצעירים" היא פסוקית נושא בתוך פסוקית הסיבה.)

(2) היוצא דופן: יכולים ללמד – נושא מורכב.

הסוג המשותף לשני האחרים (הולכים ומאבדים; אגור ומתועד): נושא כולל (חלק כולל – שני נושאים שווי תפקיד המחוברים ב' החיבור).

ב. משפט איחוי: הזיכרון לטווח קצר אומנם מתרופף עם הגיל, אך (אבל / אולם) קבוצת המבוגרים השיגה

תוצאות טובות יותר במשחק הזיכרון.

(אפשר גם משפט פשוט: למרות התרופפות הזיכרון לטווח קצר עם הגיל, השיגה קבוצת המבוגרים תוצאות טובות יותר במשחק הזיכרון.)

שאלה 7

א. (1) הסגר: משפטים I, II, IV.

במשפט III – "לדברי החוקרים": מושא.

תרומת ההסגר (שניים מתוך השלושה):

• I – "לפי החוקרים" מציין את מקור המידע: הטענה אינה של הכותב אלא של החוקרים, וכך היא מקבלת תוקף/אמינות (והכותב אינו לוקח עליה אחריות אישית).

• II – "למרבה הצער" מביע את עמדת הכותב ואת רגשותיו כלפי התוכן: הוא מצטער על כך שאיננו יכולים לפגוש את "העצמי העתידי".

• IV – "לכאורה" מסייג את הטענה ומביע ספק: כך נדמה, אך ייתכן שהדבר אינו נכון באמת.

(2) יוצא דופן: משפט II – משפט פשוט.

הסוג המשותף לשאר: משפט מורכב.

ב. (1) הביטקוין הוא מטבע דיגיטלי בין־לאומי [שאינו מנוהל על ידי ממשלה או בנק]פסוקית לוואי.

(2) הביטקוין, מטבע דיגיטלי בין־לאומי, אינו מנוהל על ידי ממשלה או בנק.

שאלה 8

- א. (1) דרך המסירה: דיבור עקיף (מסירה עקיפה).
התפקיד המשותף: פסוקיות מושא.
(2) [שעושה אותם לחכמים יותר] – פסוקית נשוא.
התרומה: המבנה "יכולת זו היא ש..." הוא מבנה הדגשה – הוא מבליט את הנושא "יכולת זו" ומדגיש שדווקא יכולת זו (השליטה בבקרה הרגשית), ולא דבר אחר, היא שעושה את המבוגרים לחכמים יותר.
- ב. (1) I. לאחר עיבוד הנתונים התברר [כי קבוצת המבוגרים זכתה בציון הגבוה ביותר].
II. כדאי [להקצות לאנשים מבוגרים תפקידי מפתח בתחום החברתי, כמו תפקידי ייעוץ וניהול משא ומתן]. (פסוקית מצומצמת)
(2) פסוקית נשוא.
(3) כדאי שיקצו (שנקצה) לאנשים מבוגרים תפקידי מפתח בתחום החברתי, כמו תפקידי ייעוץ וניהול משא ומתן.

שאלה 9

- א. (1) במשפטים I ו-II ה' החיבור מחברת בין שני איברים (שני משפטים עצמאיים) של משפט איחוי.
I – קשר של סיבה-תוצאה: "ולכן" (על כן / לפיכך): המכונית גמאה כבישים רבים, ולכן היא בטוחה פחות מאחותה החדישה.
II – קשר של ניגוד: "אבל" (אך / ואילו / אולם): צעירים יכולים להיות מקובעים, ואילו אדם בן חמישים יכול להיות מודרני ומעודכן.
(2) III – לוואי ("חוכמה וידע" – חלק כולל בתפקיד לוואי של "מקור").
IV – נשוא ("שחיקה ועייפות" – חלק כולל בתפקיד נשוא).
(3) משפט IV: פירושו של ותק הוא שחיקה ועייפות. (או: ותק הוא שחיקה ועייפות).
- ב. משמעות I: המיזם מיועד לכל המבוגרים, ולצעירים שהם יצירתיים ("יצירתיים" מתאר רק את הצעירים).
משמעות II: המיזם מיועד למבוגרים יצירתיים ולצעירים יצירתיים ("יצירתיים" מתאר גם את המבוגרים וגם את הצעירים).

שאלה 10

- א. דרך אחת: משפט סביל (פועל סביל). דוגמה: "האם ותיק הרופאים ימונה למנהל המחלקה?"
דרך נוספת: משפט בעל נושא סתמי (פועל בגוף שלישי רבים בלי נושא). דוגמה: "האם בימינו ימנו מנהל לבית הספר...?" / "אולי נהגו כך בעבר" / "כיום דורשים התאמה לתפקידי ניהול".

מספר המשפט	השיבוש במשפט	הנוסח התקין
I	שמגיעים	כשמגיעים (כאשר מגיעים)
II	שנה שעברה	בשנה שעברה
III	במידה והם ירצו	אם ירצו
IV	כמובן שנשמור	כמובן, נשמור על קשר! (או: ודאי שנשמור / ברור שנשמור)

ב.

(די בשלושה מן הארבעה).

שאלה 11

- א. (1) יוסיפו - י-ס-ף; מזיק - נ-ז-ק.
(2) מתעד - פעל (פועל); נקונן - פיעל.
(3) I. מקיפים: מאגרי (מידע), (ה)אוגר.
II. שאגור - ג-ו-ר; (ה)מגרה - ג-ר-ר; יגרת - י-ג-ר.
(4) אוכל.

ב.

- (1) מכחש; השתנה.
(2) (די בנימוק אחד) מכחש - בינוני של בניין הופעל (משקל מקטל: הכחיש - הכחש - מכחש). הכ"ף נושאת שווא נח ובאה אחרי תנועה (מ), כלומר היא סוגרת הברה, ולכן אין בה דגש קל והיא נהגית רפה [kh]: מכחש (כמו מכשר). בבניין הופעל אין דגש חזק בפ' הפועל, ולכן הצורה בדגש (מכחש, "מוקחש") שגויה.
או: השתנה - עבר, נסתר, בניין התפעל, גזרת ל"י; בעבר נסתר פעלי ל"י מסתיימים בקמץ + ה (השתנה, התגלה, בנה). הצורה בסגול (ה) שייכת לבינוני/עתידי (משתנה, ישתנה).

שאלה 12

- א. (1) הבניינים שאינם מיוצגים: נפעל ופעל (פועל).
(צורות הפועל: מיטיבים - הפעיל; לשוב - קל; למנות - פיעל; מודקנת - התפעל; מודעים - הופעל).
(2) שורש י-ד-ע: נודע (נפעל) / ידע (מידע) (פעל).
ב. (1) יו"ד שורשית ב: נראית (היו"ד - ר-א-י), יתרון (היו"ד הראשונה - י-ת-ר), מישורי (היו"ד הראשונה - י-ש-ר), נסוי (היו"ד האחרונה - נ-ס-י), בדיוני (היו"ד שאחרי הד' - ב-ד-י).
אין יו"ד שורשית ב: זקני (ז-ק-ן), תמימות (ת-מ-ם), ישיקו (נ-ש-ק).
(2) משעול, מסתור, מזמור (משקל מקטול).

שאלה 13

- א. (1) יוצאת דופן: ערים. גזרתה: ע"ו (שורש ע-ו-ר).
 הגזרה המשותפת לשאר: ל"י (זכיות – ז-כ-י; רשאים – ר-ש-י; תהנו – ה-נ-י).
 (2) פנאי (פ-נ-י), תנאי (ת-נ-י), בלאי (ב-ל-י).
 ב. לדמין – השורש התנייני ד-מ-י-ן, מן השורש הראשוני ד-מ-י (ד-מ-ה; דמיון).
 לתעד – השורש התנייני ת-ע-ד, מן השורש הראשוני ע-ו-ד (תעודה).

שאלה 14

א. (1)

קל	פיעל	הפעיל
בְּנִית (בנייה)	בָּקְרַת (בקרה), תַּפְעוּל	הִקְלָה, הִתְרָאָה, הִסֵּק

(2) להתרות.

- ב. השְעָרָה – משקל הִקְטִלָה (הפעיל), אך הפועל שאת פעולתו היא מציינת הוא שְעַר (פיעל).
 ג. זוג I: האריזה במשפט הראשון ("סיימתי את האריזה של המזוודה").
 זוג II: ההזמנה במשפט השני ("ההזמנה שלהם לא הייתה אמיתית").

שאלה 15

- א. (1) מורים, מהנדסים, רופאים, מחכים, מנהלים.
 (2) חילים – משקל קטל; קרינים – משקל קטלן.
 ב. למה מעסיקים (שם עצם) בישראל אינם מעסיקים (פועל) עובדים (שם עצם) מבוגרים (שם תואר)?
 ג. (1) מערבות – צורן גזירה (יות).
 (2) מערבות – צורן נטייה (יות, נקבה רבות).

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon